

राज्यातील आरोग्य संस्थांमध्ये पीपीपी
तत्वावर IVF Centres केंद्र शासनाच्या
मार्गदर्शक सूचनेनुसार सुरु करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एनएचएम-११२४/प्र.क्र.४०५/आरोग्य -७
१० वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकूल इमारत,
नवीन मंत्रालय, मुंबई - ४००००१.
दिनांक : १० ऑक्टोबर, २०२४.

वाचा :-

१. आयुक्त, आरोग्य सेवा, मुंबई यांचे पत्र क्र.SFWB/ART & Surrogacy ऍक्ट जमा/४०१९१/२४, दिनांक १६.०८.२०२४.
२. अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंब कल्याण, माताबाल संगोपन व शालेय आरोग्य, पुणे यांचे पत्र क्र.राकुक्का/पीसीपीएनडीटी/कक्ष-८ ड/नस्ती क्र. /proposal for establishing and operating State of the ART IVF Centers at district level in Maharashtra/४७१६५-६६/२०२४, दिनांक २४.०९.२०२४.

प्रस्तावना :-

IVF ही एक अत्यंत प्रगत वैद्यकीय प्रक्रिया आहे. जी वंध्यत्वाची समस्या असलेल्या जोडप्यांना गर्भधारणेस मदत करते. सहायक प्रजनन तंत्रज्ञान (नियमन) कायदा, २०२१ आणि सरोगसी (नियमन) कायदा, २०२१ व केंद्र शासनाच्या IVF Establishment च्या मार्गदर्शक सूचनानुसार प्रथम टप्प्यात IVF Centres हे राज्यातील आठ परिमंडळातील आठ जिल्हा शासकीय रुग्णालायामध्ये PPP तत्वावर ३० वर्षांच्या कालावधीसाठी सुरु करण्याबाबत HSCC (INDIA) Limited यांचा प्रस्ताव आयुक्त, आरोग्य सेवा यांनी संदर्भाधीन पत्रान्वये सादर केला आहे. PPP तत्वावर सुरु करावयासाठी प्रत्येक सेंटरसाठी अंदाजित खर्च रु.६.०० कोटी याप्रमाणे ८ सेंटरसाठी रु.४८.०० कोटी इतका खर्च HSCC (INDIA) Limited ही कंपनी करणार आहे. HSCC (India) Limited ही भारत सरकारचा सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम आहे. त्यामुळे राज्यातील आरोग्य संस्थांमध्ये विभागस्तरावर ८ केंद्रांमध्ये IVF Centres, PPP तत्वावर सुरु करण्यासाठी आयुक्त, आरोग्य सेवा, मुंबई यांनी सादर केलेल्या HSCC (INDIA) Limited या भारत सरकारच्या सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमाच्या प्रस्तावास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यातील आरोग्य संस्थांमध्ये विभागस्तरावर ८ केंद्रांमध्ये IVF Centres, PPP तत्वावर सुरु करण्यासाठी आयुक्त, आरोग्य सेवा, मुंबई यांनी सादर केलेल्या प्रस्तावातील HSCC (INDIA)

Limited या भारत सरकारच्या सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमाकडून ३० वर्षांच्या कालावधीसाठी पुढील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत आहे.

- १) सदर IVF Centre ची सेवा सुरु करण्याचे ठिकाणाबाबतची शहानिशा आयुक्त, आरोग्य सेवा, मुंबई यांनी करावी.
- २) लॅबोरेटरी सर्विसेसकरीता आवश्यकत्या बाबींचे तांत्रिक विनिर्देश (Technical specification) संबंधित तज्ञांनी (तांत्रिक समिती / अधिकारी) यांनी मान्य केलेल्या विनिर्देशानुसार असावेत.
- ३) या प्रस्तावात नमूद केल्याप्रमाणे राज्यातील आरोग्य संस्थांमध्ये विभागस्तरावरील ८ केंद्रांमध्ये IVF Centre पीपीपी तत्वावर सुरु करण्याचा अंतर्भाव असेल. त्यामध्ये आवश्यकतेनुसार इतर रुग्णालये व वेळोवेळी नव्याने कार्यान्वित होणाऱ्या आरोग्य संस्थांचा समावेश सदर प्रकल्पांतर्गत करण्यात येईल.
- ४) प्रस्तुत प्रकरणी IVF Centre सुरु करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यात येईल.
- ५) IVF Centre सुरु करण्यासंदर्भात HSCC (INDIA) Limited या कंपनीसोबत करारनामा करण्यासंदर्भातील व कार्यारंभ करण्यासाठी आयुक्त, आरोग्य सेवा, मुंबई यांच्या स्तरावर कार्यवाही करावी.
- ६) जागा, पाणी पुरवठा व वीज पुरवठा देण्याची जबाबदारी शासनाची राहिल.
- ७) पुरवठादाराला देयके ही CGHS दर व मार्गदर्शकाप्रमाणे राहतील.
- ८) यासाठी आवश्यक असलेला निधी नविन लेखाशिर्ष उपलब्ध करून आगामी अधिवेशनात पुरवणी मागणीद्वारे उपलब्ध करून घेण्यात यावा.

०२. उपरोक्त अनुक्रमांक १ ते ८ येथील अटींची पूर्तता व कार्यवाही नियमानुसार व आवश्यकतेनुसार आहे हे सुनिश्चित करण्याची जबाबदारी आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई व संबंधित कार्यक्रम प्रमुख यांची राहिल.

०३. शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्र.विअप्र २०१३/प्र.क्र.३०/भाग-२/२०१३/विनिमय, दिनांक १७.०४.२०१५ सोबतच्या परिशिष्टातील वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८, भाग पहिला,

उपविभाग-२ मधील अ.क्र.४, नियम क्र.७ अन्वये अवजारे, किरकोळ साधन सामुग्री आणि उपक्रम संच विकत घेण्यास मंजूरी देण्यासाठी प्रशासनिक विभागांना प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारानुसार सदर शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

०४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४१०१०१९०७५४६९१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजेंद्र वि. कुडले)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१. आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई,
२. संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई व पुणे.
३. संचालक (वित्त व लेखा), राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई,
४. अतिरिक्त संचालक, राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे,
५. सर्व सहसंचालक (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
६. सहसंचालक (रुग्णालये), मुंबई,
७. उपसंचालक, सर्व मंडळ कार्यालये,
८. सर्व जिल्हा शल्य चिकित्सक (FWB मार्फत)
- १० जिल्हा आरोग्य अधिकारी (FWB मार्फत)
- ११ निवड नस्ती (आरोग्य-७ कार्यासन)